

Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri

Datganiad Llywodraethu Blynnyddol 2024-25

Mae'r datganiad hwn yn diwallu'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol
yn unol â Rheoliad 5(4) o
Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014

1. Cyflwyniad

Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau'n cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, ac yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol.

Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri yn ddarostyngedig i Ddeddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar yr Awdurdod i bennu Amcanion Lles sy'n cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni'r 7 Nodau Lles fel y nodir yn y Ddeddf, sef:

- Cymru lewyrchus
- Cymru gydnerth
- Cymru iachach
- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru o gymunedau cydlynus
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Ar ben hynny, mae'n rhaid i Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri gyflawni ei ddyletswyddau yn unol ag 'egwyddor cynaliadwyedd statudol', sy'n golygu bod yn rhaid i'r Awdurdod weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb amharu ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau eang hyn, mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri hefyd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, hwyluso gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri wedi cymeradwyo a mabwysiadu cod llywodraethu corfforaethol, sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA / Solace "Delivering Good Governance in Local Government". Mae'r datganiad rheolaeth fewnol hwn yn esbonio sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r cod a hefyd yn cwrdd â gofynion rheoliad 5(2) o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 mewn perthynas â chynnal adolygiad o effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu'r Awdurdod.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol wedi'i adolygu a'i ddiweddarau, fel rhan o adolygiad mwy ar drefniadau llywodraethu'r Awdurdod yn 2021/22. Mabwysiadwyd y Cod Llywodraethu Corfforaethol newydd yn ffurfiol gan yr Awdurdod ym mis Ebrill 2022.

2. Pwrpas y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd hynny sy'n cyfeirio ac yn rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu ag, ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith hwnnw ac mae wedi'i ddylunio i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'n gyfan gwbl y risg o fethiant i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion; gall felly ond darparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus sy'n adnabod ac yn blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, i werthuso'r tebygolrwydd i'r risgiau hynny gael eu gwireddu a'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.

3. Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn cynnwys saith egwyddor i lywodraethu'n dda:

- **Egwyddor 1:** Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cryf tuag at werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith
- **Egwyddor 2:** Sicrhau ein bod yn agored ac yn ymgysylltu â rhanddeiliaid trwy gyfrwng dull cynhwysfawr
- **Egwyddor 3:** Diffinio canlyniadau yn nhermau'r manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- **Egwyddor 4:** Penderfynu ar ymyriadau angenrheidiol i wneud y gorau o gyflawni'r canlyniadau a fwriedir
- **Egwyddor 5:** Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion ynddo
- **Egwyddor 6:** Rheoli risgiau a pherfformiad trwy gyfrwng rheolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref
- **Egwyddor 7:** Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd, ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri yn datblygu ac yn gweithredu ei gynllunio corfforaethol strategol trwy fabwysiadu:

- Cynllun Eryri (Cynllun Rheolaeth y Parc Cenedlaethol);
- Cynllun Datblygu Lleol Eryri;
- Datganiad Llesiant ac Amcanion Llesiant; a
- Rhaglen Waith Corfforaethol.

Mae'r 4 dogfen yma yn cynrychioli conglfaen gwaith yr Awdurdod wrth gyflawni ei brif bwrpasau, fel y diffinnir yn Ddeddf yr Amgylchedd 1995 ac wrth weithredu ei weledigaeth.

Strwythur Llywodraethu

Mae strwythur llywodraethu'r Awdurdod yn cynnwys 4 prif bwyllgor:

- Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri gyda 18 o Aelodau a benodwyd, ac yn ystod 2024/25 cynhaliwyd 6 cyfarfod.
- Cynhaliwyd y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau 4 gwaith yn ystod 2024/25. Fel rhan o'i gylch gwaith mae'n ymgymryd â swyddogaethau pwyllgor archwilio yn unol â gofynion CIPFA.
- Cynhaliwyd y Pwyllgor Cynllunio a Mynediad 8 gwaith yn ystod 2024/25. Mae'r pwyllgor yn gyfrifol am gyflawni swyddogaethau cynllunio statudol yr Awdurdod.
- Cynhaliwyd y Pwyllgor Safonau'r Awdurdod dwywaith yn ystod 2024/25. Mae aelodaeth y pwyllgor, sydd gyda gylch gwaith i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan Aelodau, yn cynnwys 3 Aelod o'r Awdurdod a 3 aelod annibynnol.

Mae'r Rheolau Sefydlog yr Awdurdod (a gyhoeddwyd ar y wefan) yn rhoi disgrifiad manwl o'r trefniadau ar gyfer pob pwyllgor. Ar gyfer pob pwyllgor, mae'r rhaglen, cofnodion ac adroddiadau cysylltiedig â phapurau cefndir i gyd yn cael eu cyhoeddi ar wefan yr Awdurdod.

Tîm Rheoli

Mae strwythur rheoli'r Awdurdod yn cynnwys y Prif Weithredwr (sydd hefyd yn 'Swyddog y Parc Cenedlaethol' ac yn Bennaeth y Gwasanaeth Taledig) a dau Gyfarwyddwr. Mae Tîm Rheoli'r Awdurdod yn cyfarfod bob pythefnos, gyda'r Pennaeth Cyllid a Phennaeth Adnoddau Dynol yn mynychu.

Safonau

Mae'r Awdurdod wedi sefydlu Cod Ymddygiad i Aelodau, sy'n cynnwys adran sy'n cyfeirio'n benodol at fuddiannau a Chofrestr Buddiannau Aelodau. Y Cod Ymddygiad i staff yw'r cod ymddygiad safonol cenedlaethol ar gyfer cyflogeion awdurdodau cyhoeddus.

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu'r polisïau a gweithdrefnau canlynol ar gyfer cynnal safonau uchel o ymddygiad ar gyfer staff ac Aelodau, ac i sicrhau atebolrwydd tuag at y cyhoedd:

- Y Drefn Gwyno – wedi'i sefydlu ar fodel drefn cwynion ymarfer da gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus yng Nghymru;

- Polisi Seinio Rhybudd - i alluogi staff i leisio pryderon difrifol yn hyderus gyda'r sicrwydd o wybod y ceir eu hymchwilio yn drwyadl ac mewn ffordd deg, heb ofni dial;
- Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth - yn cynnwys mesurau sydd wedi'u cynllunio i rwystro unrhyw weithred o dwyll neu lygredigaeth, a pha gamau y dylid eu cymryd petai rywbeth o'r fath yn digwydd; ac y
- Cynllun Dirprwyo - yn amlinellu sut mae swyddogaethau'r Awdurdod llawn yn cael eu cyflawni trwy ddirprwyo i'w bwyllgorau a'i is-bwyllgorau

Rheoli Risg

Mae Polisi a Strategaeth Rheoli Risg wedi'i sefydlu. Caiff y broses o adnabod risgiau ei chydlyn gan y Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer, gyda mewnbwn gan y Tîm Rheoli a'r Penaethiaid Gwasanaeth. Mae'r Gofrestr Risg a'r mesurau lliniaru yn cael eu hadolygu a'i ddiweddarau'n chwarterol.

Archwiliad Mewnol

Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd y system o drefniadau rheolaeth a llywodraethu mewnol yn cael ei lywio gan waith yr Archwilwyr Mewnol, a gynhaliwyd gan Gyngor Gwynedd. Darperir y gwasanaeth Archwilio Mewnolyn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y DU. Mae'r Rheolwr Archwilio Mewnol yn paratoi adroddiad blynyddol sy'n crynhoi canlyniadau gwaith archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn.

Archwiliad Allanol

Archwilio Cymru sy'n gweithredu fel archwilydd allanol i'r Awdurdod, ac felly sy'n adrodd ar reolaeth ariannol a pherfformiad yr Awdurdod. Yn ogystal, mae Archwilio Cymru yn rhoi barn ar ddigonolrwydd y gwaith archwilio mewnol.

Swyddog Monitro

Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol wedi'i enwebu fel Swyddog Monitro. Mae gan y Swyddog Monitro'r ddyletswydd benodol i sicrhau bod Aelodau a benodwyd a Swyddogion yr Awdurdod yn cynnal y safon uchaf o ymddygiad ym mhopeth a wnânt. Mae'r Swyddog Monitro yn cynghori ar drefn gyfansoddiadol a chyfreithlondeb gweithredoedd yr Awdurdod.

Rheolaeth Ariannol

Mae trefniadau rheolaeth ariannol yr Awdurdod yn cydymffurfio â gofynion llywodraethu Datganiad CIPFA ar Rôl y Prif Swyddog Cyllid mewn Llywodraeth Leol (2016). Y Prif Swyddog Cyllid (sydd yn Brif Swyddog Cyllid Cyngor Gwynedd) yw'r swyddog sydd â chyfrifoldebau o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

4. Materion Llywodraethu Arwyddocaol a Chamau a Gymerwyd yn ystod y Flwyddyn

Mae'r Ddeddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod dyletswydd craidd ar yr Awdurdod i osod amcanion lleisiant sy'n maxsimeiddio ein cyfraniad at gyflawni'r 7 nodau lleisiant a osodwyd yn y Ddeddf. Dylai amcanion lleisiant yr Awdurdod fod yn amcanion ar gyfer newid yn y tymor hir.

Mae Datganiad Lleisiant yr Awdurdod ar gyfer 2021-26 yn gosod allan Amcanion Lleisiant sy'n disgrifio sut y byddant yn helpu'r Awdurdod i gyflawni'r saith nod lleisiant ar gyfer Cymru.

Mae'r Amcanion Lleisiant yn canolbwyntio ar dri maes gwaith allweddol - Amgylcheddau Cydnerth, Cymunedau Cydnerth a Ffyrdd Cydnerth o Weithio - ac maent wedi'u halinio â phump is-thema i roi ffocws, fel yr amlinellir islaw.

Amgylcheddau Cydnerth

1. Gwellu rheolaeth hamdden ag unrhyw effeithiau negyddol hamdden.
2. Ymateb i heriau newid yn yr hinsawdd.
3. Gwellu rheolaeth a'r ddealltwriaeth o'n treftadaeth ddiwylliannol.
4. Mynd i'r afael â heriau a chyfleodd senarios rheoli tir ar ôl Brexit.
5. Mynd i'r afael â'r dirywiad mewn natur.

Cymunedau Cydnerth

1. Cynnal a chynyddu ansawdd bywyd preswylwyr.
2. Cefnogi pobl ifanc.
3. Hyrwyddo twristiaeth gynaliadwy i ychwanegu gwerth i gymunedau lleol.
4. Hyrwyddo a chefnogi'r Gymraeg yn weithredol.
5. Datblygu economi leol sy'n cefnogi dynodiad a rheolaeth Eryri fel Parc Cenedlaethol.

Ffyrdd Cydnerth o Weithio

1. Datblygu gweithlu medrus.
2. Datblygu a hyrwyddo arfer gorau.
3. Gweithio'n effeithiol mewn partneriaeth.
4. Moderneiddio trefniadau llywodraethu.
5. Cynnal a gwellu dealltwriaeth a chefnogaeth cymunedau lleol tuag at waith y Parc Cenedlaethol.

Bydd angen gweithredu i gwrdd â'n nodau lleisiant mewn modd cynaliadwy. Mae datblygu cynaliadwy yn golygu pum gofyniad allweddol, sef:

1. Tymor Hir - pwysigrwydd cydbwyso anghenion tymor byr gyda'r angen i ddiogelu'r gallu i gwrdd ag anghenion tymor hir, yn enwedig lle mae'r pethau a wneir i gwrdd ag anghenion tymor byr yn gallu cael effeithiau tymor hir niweidiol.
2. Integreiddio - sut y gall ein nodau lleisiant effeithio ar bob un o'r nodau lleisiant, sut y gall y nodau lleisiant effeithio ar ei gilydd neu ar nodau lleisiant

cyrff cyhoeddus eraill, yn enwedig lle y gallai camau a gymerwyd gennym i gyfrannu at gwrdd ag un amcan fod yn niweidiol o ran cwrdd ag un arall.

3. Cynnwys - pwysigrwydd cynnwys pobl eraill sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, ac i sicrhau bod yr unigolion hynny yn adlewyrchu amrywiaeth poblogaeth Cymru neu ardal ddaearyddol yr Awdurdod.
4. Cydweithio - Gallai gweithredu ar y cyd ag unrhyw unigolyn (neu'r modd y mae gwahanol rannau o'r Awdurdod yn gweithredu gyda'i gilydd) gynorthwyo'r Awdurdod i gyflawni ei nodau llesiant, neu gynorthwyo corff arall i gyflawni ei amcanion.
5. Atal - i ystyried sut y gall defnyddio adnoddau i atal problemau rhag digwydd, neu waethygu, gyfrannu at gwrdd â nodau llesiant yr Awdurdod, neu amcanion corff arall.

Cyflwynwyd y Rhaglen Waith Gorfforaethol ar gyfer 2024/25 i'w chymeradwyo fel dogfen waith gan yr Aelodau yng nghyfarfod yr Awdurdod ar yr 24ain o Ebrill 2024. Mae'r Rhaglen yn gosod y prosiectau, cynlluniau a chamau gweithredu penodol yr ymgwymerir â hwy er mwyn cyflawni Amcanion Llesiant a Blaenoriaethau Gwasanaeth yr Awdurdod.

Adroddwyd ar gynnydd y Rhaglen adrodd i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar yr 27ain o Dachwedd 2024 a'r 19eg o Fawrth 2025.

5. Effeithiolrwydd y Fframwaith Llywodraethu

Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri yn gyfrifol am gynnal, o leiaf unwaith y flwyddyn, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol yn cael ei lywio gan waith yr archwilywyr mewnol a'r rheolwr uwch o fewn yr Awdurdod, sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, a hefyd gan sylwadau a wnaed gan yr archwilywyr allanol ac asiantaethau adolygu ac arolygiaethau eraill. Mae'r adolygiad hwn yn seiliedig ar y saith egwyddor o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol.

Egwyddor 1: Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cryf tuag at werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

Cod Llywodraethu Corfforaethol	Cafodd llywodraethu ei graffu'n fanwl yn ystod 2021/22 gan Grŵp Tasg a Gorffen o Swyddogion ac Aelodau a sefydlwyd yn arbennig i'r diben hwn. Adolygwyd y Cod Llywodraethu Corfforaethol yn fanwl a'i ailddrafftio gan y Grŵp, i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gonglfaen ar gyfer llywodraethu effeithiol yn y dyfodol. Mabwysiadwyd y Cod Llywodraethu diwygiedig yn ffurfiol gan yr Awdurdod yn ei gyfarfod ar y 27ain o Ebrill 2022.
Pwyllgor Safonau	Cyfarfu'r Pwyllgor Safonau ddwywaith yn ystod y flwyddyn. Yn y cyfarfod cyntaf a gynhaliwyd ar yr 26ain o Ebrill 2024, ystyriwyd a chytunwyd ar yr adroddiad blynyddol statudol i'w gyflwyno i Gyfarfod Blynyddol yr Awdurdod, ar sut mae swyddogaethau'r pwyllgor wedi'u cyflawni, a oedd yn cynnwys trosolwg o faterion ymddygiad yn gyffredinol o fewn yr Awdurdod. Bu'r cyfarfod hefyd yn ystyried adroddiad gan Archwilio Mewnol ar y cymorth a roddwyd i Aelodau'r Awdurdod. Croesawodd y Pwyllgor gasgliad yr adroddiad bod lefel uchel o sicrwydd bod y mecanweithiau mewnol sydd ar waith yn rhoi digon o gefnogaeth i Aelodau. Fodd bynnag, mynegwyd pryderon ynghylch y lefel isel o gyfranogiad gan Aelodau i holiadur yr Archwiliad Mewnol. Cytunwyd y dylid cyfeirio at y diffyg ymgysylltu yn yr Adroddiad Blynyddol. Roedd y rhaglen hefyd yn cynnwys adroddiad gan y Swyddog Monitro ynghylch y monitro a oedd wedi digwydd ar weithrediad y cod ymddygiad ac yn benodol y Datganiadau o Fuddiannau Aelodau. Yn ail gyfarfod y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar yr 20fed o Fedi 2024, ystyriwyd busnes arferol y Pwyllgor, a oedd yn cynnwys enwebu Aelodau ar gyfer y Panel Apeliadau Graddfa Statws Sengl, Caniatáu Goddefebau ac ystyried Adroddiad Monitro Cwynion Blynyddol yr Awdurdod yn ogystal ag Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Ar yr 8fed o Ragfyr 2024, daeth tymor Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i ben. Rhoddwyd cymeradwyaeth i'r broses recriwtio ar gyfer aelod annibynnol newydd am dymor o 5 mlynedd a

	sefydlu panel cyfweld, yng nghyfarfod yr Awdurdod ar y 13eg o Dachwedd 2024. Bydd yr argymhelliad ar gyfer penodi Aelod annibynnol newydd yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod ar yr 30ain o Ebrill 2025 i'w gymeradwyo.
Polisi Chwythu'r Chwiban	Yn ystod 2024/25, ni dderbyniwyd unrhyw adroddiadau ac ni chodwyd unrhyw bryderon mewn perthynas ag unrhyw Aelod neu Swyddog o'r Awdurdod o dan Bolisi Chwythu'r Chwiban.
Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth	Yn ystod 2024/25 ni dderbyniwyd unrhyw gwynion o dwyll neu lygredigaeth honedig mewn perthynas ag unrhyw Aelod neu Swyddog o'r Awdurdod, ac ni adnabuwyd unrhyw feysydd sy'n peri pryder gan yr Archwilwyr Mewnol yn ystod eu gwaith archwilio.
Cod Ymddygiad Enghreifftiol	Yn ystod 2024/25, ni fu unrhyw newidiadau neu ddiwygiadau i'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol.
Cwynion – Swyddogion	Yn ystod 2024/25, derbyniodd yr Awdurdod gyfanswm o 16 cwyn ffurfiol. Ni chyfeiriwyd yr un o'r cwynion hyn yn ddiweddarach at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i ymchwilio iddynt. Ni fu'r Awdurdod felly yn destun ymchwiliad ffurfiol gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus yn ystod 2024/25.
Cwynion – Aelodau	Yn ystod 2024/25, ni dderbyniodd Swyddog Monitro'r Awdurdod unrhyw gwynion ffurfiol yn ymwneud â'r Aelodau, a ni chyflwynwyd unrhyw gwynion yn uniongyrchol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
Rheolau Sefydlog	Adolygwyd Rheolau Sefydlog yr Awdurdod fel rhan o gylch gorchwyl y Grŵp Tasg a Gorffen Adolygu Llywodraethu yn ystod 2021/22. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod yr Awdurdod yn parhau â'i strwythur pwyllgorau presennol ond y dylai'r Awdurdod yn y dyfodol ystyried newid sy'n rhoi'r hawl i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau wneud penderfyniadau terfynol ar adroddiadau ariannol ac adroddiadau eraill (oni bai bod angen cymeradwyaeth benodol gan yr Awdurdod).

Rheolau Sefydlog parthed Chontractau	Daeth fersiwn ddiwygiedig newydd o'r Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud â Chontractau i rym ar y 1af o Ebrill 2025. Mae'r adolygiad yn ymgorffori mân newidiadau i derfynau trothwy sydd bellach yn ymgorffori TAW, ac yn sicrhau cydymffurfiaeth â Deddf Caffael 2023. Ochr yn ochr â'r adolygiad i'r Rheolau Sefydlog, cofrestrodd yr Awdurdod ar y Llwyfan Digidol Canolog (LIDC) newydd i sicrhau parodrwydd ar gyfer y drefn newydd. Mae'n ofynnol i bob awdurdod yn y DU gyhoeddi gwybodaeth yn ymwneud â chaffael ar y LIDC.
Cynllun Dirprwyo	Adolygwyd y Cynllun Dirprwyo fel rhan o gylch gorchwyl y Grŵp Tasg a Gorffen Adolygu Llywodraethu yn ystod 2021/22. Daeth y Grŵp i'r casgliad bod y Cynllun Dirprwyo Swyddogion presennol yn parhau i fod yn addas i'r diben, ac felly ni wnaethpwyd unrhyw argymhelliad ar gyfer newidiadau.
Cofrestr Buddiannau'r Aelodau	Mae Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 yn rhoi gofyniad ar yr Awdurdod i gyhoeddi'r Gofrestr gyfredol o Ddiddordebau / Fuddiant Aelodau ar wefan yr Awdurdod. Mae'n gyfrifoldeb ar bob Aelod o'r Awdurdod i ddiweddarau eu cofnod buddiannau ac i adrodd ar unrhyw newidiadau mewn modd amserol. Serch hynny, mae'r Swyddog Gwasanaethau Democrataidd yn anfon copi o'u cofnod cyfredol i bob Aelod ar ôl bob Cyfarfod Blynyddol o'r Awdurdod, ac yn gofyn iddynt ei adolygu a'i ddiweddarau os yn berthnasol.

Egwyddor 2: Sicrhau ein bod yn agored ac yn ymgysylltu â rhanddeiliaid trwy gyfrwng dull cynhwysfawr

Cynllun Cydraddoldeb Strategol	Cyflwynwyd yr Adroddiad Blynyddol ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 27ain o Dachwedd 2024. Hwn oedd yr adroddiad cynnydd terfynol ar y cynllun gweithredu o fewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol yr Awdurdod ar gyfer 2020 – 24. Adroddwyd ar gynnydd y gwaith a wnaed a sut y cyfrannodd hyn at gyrraedd yr Amcanion Cydraddoldeb, ynghyd â'r Asesiadau Effaith Cydraddoldeb a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, data monitro cyflog cyfartal a data cydraddoldeb staff. Cymeradwywyd Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd ar gyfer y cyfnod 2024 – 28 gan y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar yr 20fed o Fawrth 2024. Bydd yr Adroddiad Blynyddol ar y flwyddyn gyntaf o weithredu'r cynllun gweithredu o fewn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd ar gyfer y cyfnod 2024 – 28 yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ym mis Tachwedd 2025.
Ymgynghori Uniongyrchol	Yn ystod 2024/25 parhaodd yr Awdurdod i ymgysylltu â chymunedau a rhanddeiliaid lleol trwy amrywiaeth o ddulliau, o ymgynghoriadau ysgrifenedig traddodiadol a holiaduron ar-lein i weminarau, cyfarfodydd ar-lein yn ogystal â chyfarfodydd wyneb yn wyneb, gweithdai a chymorthfeydd ymgynghori. Mae ymgynghori yn rhan annatod o'r ystod eang o lifoedd gwaith a phrosiectau yr ydym yn ymgymryd â hwy fel Awdurdod, boed hynny trwy broses statudol ffurfiol, yn anffurfiol gyda chymunedau a rhanddeiliaid neu ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill. Fel Awdurdod bach, mae'n bwysig ein bod yn cynnwys cymunedau a rhanddeiliaid ac yn ystyried eu barn o'r cychwyn cyntaf, os ydym am lwyddo gyda'n prosiectau. Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd yr ymgynghoriad mwyaf ynghylch y bwriad i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4. Aeth yr ymgynghori ac ymgysylltu â'r cyhoedd y tu hwnt i'r gofyniad statudol, gyda phob cartref o fewn y Parc Cenedlaethol yn derbyn llythyr i'w hysbysu o'r cynnig. Denodd yr ymgynghoriad cyhoeddus 357 o ymatebion ysgrifenedig, ac mae'n deg dweud bod safbwyntiau wedi'u hollti o fewn cymunedau Eryri ar yr effeithiau posibl y byddai cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn ei gael. Gydag unrhyw gynnig newydd ac arloesol na all dynnu ar union gynseiliau hanesyddol, mae hyn i'w ddisgwyl. Darparodd yr Awdurdod ymateb cynhwysfawr i'r holl bryderon a godwyd yn ystod yr ymgynghoriad; a darparu data a

	gwybodaeth lle'r oedd ar gael i gynorthwyo'r asesiad o'r goblygiadau amrywiol a ragwelwyd. Ar ôl dadansoddi'r holl wybodaeth a'r dystiolaeth oedd ar gael, penderfynwyd parhau â Chyfarwyddyd Erthygl 4, a ddaeth i rym ar y 1af o Fehefin 2025. Yn ogystal, roedd yr arbrawf o'r Fforwm Cymunedol i roi cynnig ar ddull gwahanol o ymgynghori â Chynghorau Cymuned a Thref yn llwyddiannus. Bydd y fforwm nawr yn cael ei ddefnyddio fel rhan o'r broses ymgynghori ehangach o adolygu Cynllun Datblygu Lleol Eryri a Chynllun Eryri dros y blynnyddoedd nesaf. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus arwyddocaol arall eleni ynghylch dyfodol Plas Tan y Bwlch. Denodd y penderfyniad cychwynnol i roi'r safle ar werth sylw sylweddol gan y cyfryngau ac ymateb cyhoeddus cryf. I fynd i'r afael â phryderon, cynhaliodd yr Awdurdod sesiwn galw heibio drwy'r dydd i'r cyhoedd ar y 14eg o Hydref 2024. Mynychwyd y sesiwn gan 180 o aelodau'r cyhoedd, a roddodd gyfle iddynt fynegi eu barn ar ddyfodol Plas Tan y Bwlch a'r coetiroedd cyfagos, gan gynnwys Llyn Mair. Gan fod y sefyllfa gyda Plas Tan y Bwlch wedi symud ymlaen, cynhaliwyd ail sesiwn galw heibio yn ddiweddar ar y 3ydd o Ebrill 2025 i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r cyhoedd am ddatblygiadau, a fynychwyd gan 70 o bobl. Bwriad yr Awdurdod yw parhau â'r sesiynau hyn yn ôl yr angen, wrth i'r sefyllfa ddatblygu.
Strategaeth Cyfathrebu a Ymgysylltu	Mae cyfathrebu ac ymgysylltu yn elfen hanfodol ym mhopeth y mae'r Awdurdod yn ei wneud. Mae hefyd yn faes lle mae yna wastad le i wella, ac mae strategaeth yr Awdurdod yn adlewyrchu hyn. Mae datblygiadau technolegol cyflym a'r twf parhaus mewn llwyfannau cyfryngau cymdeithasol a lefelau cyfranogi yn golygu bod angen i'r Awdurdod ganolbwyntio'n llawn ar gyfathrebu'n effeithiol trwy'r sianeli cywir ar yr adeg iawn gydag ystod eang o gynulleidfaoedd. Cyflwynwyd yr adroddiad blynyddol a oedd yn cynnwys canlyniadau dangosyddion perfformiad i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 10fed o Orffennaf 2024. Yng nghyfarfod yr Awdurdod ar yr 13eg o Dachwedd 2024, cyflwynwyd adolygiad o'r penderfyniad i ddefnyddio Eryri a'r Wyddfa yn unig yng nghyfathrebiadau'r Awdurdod i'r Aelodau, yn dilyn 2 flynedd o weithredu. Adroddwyd ar y canlyniadau cadarnhaol yn ogystal â'r heriau a'r meysydd i'w gwella. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod teimlad

	pobl tuag at ddefnyddio'r geiriau Cymraeg yn newid a oedd yn cynnwys y cyfryngau yn Lloegr. Yn yr un cyfarfod, cymeradwywyd hefyd newid logo'r Awdurdod fel cam olaf i ymgorffori'r enwau Cymraeg ym mhob cyfathrebiad a brandio. Denodd y penderfyniad hwn yr ymgysylltiad mwyaf â'r cyhoedd a'r cyfryngau yn ystod y flwyddyn. Cyfrannodd rhyngweithio yn y cyfryngau ac ar gyfryngau cymdeithasol, boed yn gadarnhaol neu'n negyddol, at godi ymwybyddiaeth eang o'r enwau Cymraeg.
Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol	Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu Cynllun Cyhoeddi Enghreifftiol y Comisiynydd Gwybodaeth ac wedi cyhoeddi canllaw ar wybodaeth, ac mae'r ddau ohonynt ar gael ar y wefan. Yn ystod 2024, derbyniwyd 42 o geisiadau ac o'r rhain derbyniodd 23 yr holl wybodaeth y gofynnwyd amdani (55%). O'r 19 cais arall, cafodd 10 eu gwrthod neu eu gwrthod yn rhannol oherwydd nad oedd y wybodaeth y gofynnwyd amdani yn bodoli neu am nad oedd yr awdurdod yn cadw'r wybodaeth, roedd 3 chais yn cynnwys gwybodaeth fasnachol sensitif, 2 gais yn cynnwys data personol trydydd parti, 1 cais am wybodaeth a ddosbarthwyd fel baint broffesiynol gyfreithiol, roedd 1 cais am ddata anghyflawn a allai gamarwain y cyhoedd, gwrthodwyd 1 cais yn rhannol gan y byddai'r wybodaeth wedi adnabod aelodau o'r cyhoedd a adroddodd am achosion posibl o dorri rheolau cynllunio, ac roedd 1 cais am wybodaeth a oedd eisoes ar gael i'r cyhoedd. O'r 42 cais, atebwyd bob un o fewn y terfyn amser o 20 diwrnod gwaith. Ni chyflwynwyd unrhyw gwynion yn ystod y flwyddyn i'r Comisiynydd Gwybodaeth ynghylch unrhyw gais am wybodaeth.
Rhaglenni Pwyllgorau ac Adroddiadau Cysylltiedig	Mae rhaglenni ac adroddiadau cysylltiedig Pwyllgorau'r Awdurdod yn cael eu cyhoeddi ar y wefan o leiaf 3 diwrnod gwaith clir cyn bob cyfarfod, i fodloni gofynion amser statudol. Mae archif o raglenni a dogfennau cysylltiedig o bwyllgorau'r gorffennol hefyd ar gael ar y wefan am y 3 blynedd olaf, gyda'r rhaglenni hyn ar gael drwy gais. Mae Cyfrol Cofnodion hefyd yn cael eu cyhoeddi yn flynyddol ar y wefan.

Egwyddor 3: Diffinio canlyniadau yn nhermau'r manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Cynllun Partneriaeth Yr Wyddfa	Mae'r broses o adolygu Cynllun Yr Wyddfa yn tynnu at ei therfyn gydag ymgynghoriad cyhoeddus dros gyfnod o dair wythnos ar-lein, a drafft o'r Cynllun wedi ei raglennu ar gyfer dechrau Mehefin 2025. Daw'r ymgynghoriad yn dilyn proses o gyd-ddylunio'r cynllun gweithredu gyda phartneriaid a rhanddeiliaid. Cafwyd cyfres o weithdai dylunio gyda phartneriaid a rhanddeiliaid oedd yn edrych ar yr heriau a'r cyfleoedd, gyda gweithdy penodol i ysgrifennu'r cynllun gweithredu ar gyfer y bum mlynedd nesaf. Bydd y Cynllun yn gweithredu fel dogfen strategol fydd yn cynnwys addewid o'r newydd i'r mynydd, dyheadau'r Bartneriaeth o ran ddyfodol gynaliadwy i'r mynydd, a'r cynllun gweithredu sy'n cynnwys prosiectau penodol, a pha sefydliad partner fydd yn arwain ar y gwahanol elfennau. Mae'r cynllun gweithredu wedi ei rannu i saith thema sef: Ecosystem Yr Wyddfa, Treftadaeth Ddiwylliannol, Cymunedau, Gweithgareddau Awyr Agored, Isadeiledd, Economi, a Chyfathrebu - gyda phob thema wedi ei diffinio'n glir o fewn y Cynllun. Dros y misoedd nesaf byddwn yn: • gweithio gydag ysgolion cynradd ac uwchradd ym mro'r Wyddfa ar gyfer ymgynghori ar y cynllun a chasglu eu barn am y mynydd, • yn cynnal sesiynau galw heibio i ymgynghori gyda'r cymunedau ar y cynllun gweithredu, ac • yn cynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar-lein, ar ddrafft o'r Cynllun yn ei gyfanrwydd. Bwriedir lansio'r Cynllun ar ei newydd wedd ym mis Gorffennaf, gyda'r gwaith o weithredu'r cynllun gweithredu i ddechrau'n syth wedi hynny.

Cynllun Eryri (Cynllun Partneriaeth Parc Cenedlaethol Eryri)	Mabwysiadwyd Cynllun Eryri gan Awdurdod y Parc Cenedlaethol fel ei Gynllun Rheoli (Partneriaeth) statudol ym mis Hydref 2020 ac fe'i lansiwyd yn swyddogol ym mis Tachwedd 2020. Mae'n cynnwys cynllun gweithredu 5 mlynedd a ddaw i ben yn 2025. Mae hyn yn golygu y bydd eleni yn gweld adroddiad terfynol ar y cynllun gweithredu presennol ac adolygiad o'r polisïau, amcanion a chamau gweithredu – gyda chynllun gweithredu drafft yn cael ei gynhyrchu a'i fabwysiadu gan yr Awdurdod yn 2026. Mae'r adroddiad terfynol ar gynllun gweithredu 2020/25 wrthi'n cael ei ysgrifennu. Fel rhan statudol o'r adolygiad o'r Cynllun Rheoli – mae Adroddiad ar Gyflwr y Parc wedi'i gynhyrchu a'i gyhoeddi ar ffurf micro-safle, y gellir ei gyrchu o wefan yr Awdurdod. Mae'r broses hon wedi nodi 5 blaenoriaeth i Awdurdod y Parc Cenedlaethol ganolbwyntio arnynt ar gyfer y dyfodol. Cynhelir cyfres o Symposia o Fehefin – Tachwedd 2025 i drafod a chraffu ymhellach ar y blaenoriaethau a adnabuwyd a chychwyn ar y broses o greu Cynllun Gweithredu ar gyfer Cynllun Eryri 2026-2031.
Cynllun Datblygu Lleol Eryri 2016-2031	Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol Eryri 2016-2031 (CDLI) diwygiedig ar y 6ed o Chwefror 2019. Cymeradwywyd yr Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer 2023-24 gan y Pwyllgor Cynllunio a Mynediad ar y 16eg o Hydref 2024, a'i gyflwyno wedyn i Lywodraeth Cymru. Mae rhai o brif ganfyddiadau'r adroddiad yn cynnwys: • Ni chaniatawyd unrhyw ddatblygiadau arwyddocaol sy'n tanseilio pwrpasau statudol y Parc Cenedlaethol; • Mae polisïau CDLI Eryri wedi bod yn effeithiol wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio defnydd tir ac wrth amddiffyn apeliadau; • Mae caniatadau tai a thai a gwblhawyd wedi bod yn is na'r targed gofyniad tai blynyddol cyfartalog ers sawl blwyddyn yn olynol, er y gwelwyd cynnydd yn derbyn caniatâd cynllunio (45) yn y bumed flwyddyn fonitro; • Mae nifer yr anheddau sydd wedi'u cwblhau'n flynyddol wedi bod yn gyson is na'r gofyniad Tai Blynyddol a Ragwelir o 51 annedd y flwyddyn ers 2016-17. Mae diffyg o -41% ar gyfer y gyfradd adeiladu gronol ofynnol o ddechrau cyfnod y cynllun;

	• O'r 45 eiddo preswyl newydd y rhoddwyd caniatâd cynllunio iddynt yn ystod 2023-24, roedd 20 o'r rhain yn unedau tai fforddiadwy; a • Yn ystod y flwyddyn, cymeradwywyd 21 o geisiadau i wella cyfleusterau cymunedol. Cyflwynwyd Cytundeb Cyflawni diwygiedig i'r Pwyllgor Cynllunio a Mynediad ar y 9fed o Ebrill 2025, yn amlinellu camau allweddol yr adolygiad llawn o CDLI Eryri. Cymeradwywyd y Cytundeb Cyflawni ar gyfer ymgynghoriad â rhanddeiliaid.
Cyfarwyddyd Erthygl 4	Ym Mhwyllgor Cynllunio a Mynediad yr Awdurdod ar y 6ed o Fawrth 2024, cymeradwyodd yr Aelodau i ymgysylltu ar y cynnig i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar gyfer ardal Awdurdod Cynllunio Parc Cenedlaethol Eryri i ddileu rhai hawliau datblygu a ganiateir er mwyn gallu rheoli'r defnydd o gartrefi yn Eryri. Cyflwynwyd hysbysiad ynghylch y Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar y 12fed o Ebrill 2024. Dechreuodd cyfnod ymgysylltu â'r cyhoedd o 6 wythnos ar y diwrnod hwnnw a pharhaodd tan y 24ain o Fai 2024. Derbyniwyd cyfanswm o 357 o ymatebion yn ystod y cyfnod ymgysylltu â'r cyhoedd. Ar y 4ydd o Ragfyr 2024, bu Gweithgor Aelodau'r Awdurdod yn trafod ac yn ystyried yn fanwl y sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgysylltu â'r cyhoedd ac ymateb yr Awdurdod i'r sylwadau, a gafodd eu casglu ynghyd mewn Adroddiad Ymgynghori cynhwysfawr. Yna rhoddodd Pwyllgor Cynllunio a Mynediad yr Awdurdod ystyriaeth ffurfiol i'r sylwadau yn ei gyfarfod ar yr 22ain o Ionawr 2025 a symudodd i gadarnhau'n ffurfiol y Cyfarwyddyd Erthygl 4 a ddaw i rym ar y 1af o Fehefin 2025. Yn unol â hynny, cyhoeddwyd hysbysiad ffurfiol yn unol â gofynion Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Datblygu Cyffredinol a Ganiateir) 1995 (fel y'i diwygiwyd). Yn yr un cyfarfod, cymeradwyodd yr Aelodau'r Canllaw Cynllunio Atodol drafft: 'Newid Defnydd o Brif Gartref, Ail Gartref a Llety Gwyliau tymor byr' ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus. Bydd canlyniad y cyfnod ymgynghori 6 wythnos ynghyd â fersiwn terfynol o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Cynllunio a Mynediad i'w cymeradwyo cyn dyddiad gweithredu Cyfarwyddyd Erthygl 4.

Cynllun Strategol ar gyfer Economi Ymweld Cynaliadwy	Ers mabwysiadu'r Cynllun Strategol ar gyfer Economi Ymweld Cynaliadwy yng Ngwynedd ac Eryri (2035) gan Awdurdod y Parc Cenedlaethol ar yr 8fed o Chwefror 2023, mae swyddogion APC a Chyngor Gwynedd wedi bod yn ffurfioli strwythurau gweithredu. Mae Cyngor Conwy bellach wedi ymrwymo i fynd â'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth drwy eu prosesau democrataidd a bydd Conwy wledig yn dod yn aelodau swyddogol o'r Cynllun erbyn Mai 2025. Mae'r Cynllun Gweithredu blynyddol cyntaf yn y broses o gael ei gwblhau ac adroddir arno. Cynhelir cyfarfod nesaf Partneriaeth Economi Ymwelwyr Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri ar y 7fed o Fai 2025 a bydd yn dechrau drafftio'r ail Gynllun Gweithredu blynyddol. Fel rhan o'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth wreiddiol, cynhaliwyd Cynhadledd Economi Ymweld Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri gyntaf un ar yr 14eg o Chwefror 2025 yn Neuadd Reichel, Prifysgol Bangor ac roedd yn garreg filltir arwyddocaol yn nhaith yr ardal tuag at dwristiaeth gynaliadwy. Daeth y digwyddiad ag arbenigwyr diwydiant, busnesau lleol ac arweinwyr cymunedol ynghyd i archwilio dulliau arloesol o ddatblygu economi ymwelwyr ffyniannus, cynaliadwy. Roedd y gynhadledd yn cynnwys cyflwyniadau manwl a oedd yn canolbwyntio ar rannu arferion gorau ar gyfer twristiaeth gyfrifol. Cafodd 130 o fynychwyr gyfle i ymgysylltu ag arbenigwyr blaenllaw yn y diwydiant, gan gynnwys yr Athro Terry Stevens, sy'n enwog am ei waith ar dwristiaeth gynaliadwy, yn ogystal â chynrychiolwyr o Adventure Smart, Eco-Amgueddfa Llŷn, Croeso Cymru a Phlas Coch, Llanberis. Darparodd y drafodaeth banel olaf, dan gadeiryddiaeth Bethan Price, fewnwelediadau gan weithwyr proffesiynol o Grŵp Llandrillo Menai, Prifysgol Bangor, a Cymunedoli. At hynny, mae Bwrdd Strategol sy'n cyfarfod ddwywaith y flwyddyn a Grŵp Cyflawni Partneriaeth yn ogystal â Grwpiau Gorchwyl a Gorffen sy'n arwain ar brosiectau penodol.

Rhaglen Waith Corfforaethol	Gan fod yr Awdurdod bellach wedi mabwysiadu Datganiad Llesiant sy'n cynnwys ei Amcanion Llesiant am gyfnod o bum mlynedd o 2021-26; ni fydd angen adolygiad blynyddol. Bydd y camau y cytunwyd arnynt yn y Rhaglen Waith Gorfforaethol yn awr yn ddigon i alluogi'r Awdurdod i asesu ei gynnydd o ran cyflawni'r Amcanion Llesiant ac felly ni fydd angen adroddiad Dangosyddion Perfformiad ar wahân. Ystyriwyd yr adroddiad terfynol ar y Rhaglen Waith Gorfforaethol ar gyfer 2023/24 gan yr Awdurdod ar y 12fed o Fehefin 2024. Mabwysiadwyd y Rhaglen Waith Gorfforaethol ar gyfer 2024/25 yn ffurfiol gan yr Awdurdod ar y 24ain o Fehefin 2024. Rhoddwyd diweddariadau i'r Aelodau ar y cynnydd a wnaed o ran cyflawni'r Amcanion Llesiant, a amlinellwyd yn y Rhaglen Waith Gorfforaethol ar gyfer 2024/25. Adroddwyd ar gynnydd dau chwarter cyntaf y flwyddyn ariannol i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar yr 27ain o Dachwedd 2024. Cyflwynwyd adroddiad cynnydd y trydydd a'r pedwerydd chwarter (lle'r oedd ar gael) i'r un pwyllgor ar yr 19eg o Fawrth 2025. Disgwylir i'r adroddiad terfynol gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf 2025.
Strategaeth Carbon Isel Eryri 2024-29	Yng nghyfarfod yr Awdurdod ar y 12fed o Fehefin 2024, mabwysiadwyd Strategaeth Carbon Isel Eryri ar gyfer y cyfnod 2024 – 29 gan yr Aelodau. Tra bod yr Awdurdod eisoes yn ymgymryd â nifer o brosiectau sy'n cyfrannu'n sylweddol at y nod o leihau allyriadau carbon a nwyon tŷ gwydr, dyma'r tro cyntaf i'r Awdurdod gael strategaeth benodol i arwain y gwaith. Bydd y strategaeth yn canolbwyntio ar y meysydd allweddol canlynol: y Cynllun Corfforaethol, Cynllun Eryri, a Chynllun Datblygu Lleol Eryri. Er mwyn cydlynu a gweithredu'r strategaeth yn effeithiol, creodd yr Awdurdod swydd Swyddog Carbon.

Egwyddor 4: Penderfynu ar ymyriadau angenrheidiol i wneud y gorau o gyflawni'r canlyniadau a fwriedir

Strategaeth y Gyllideb 2024-25	Adroddwyd ar yr Adroddiad Alldro Refeniw a Chyfalaf ar gyfer 2023/24 i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 10fed o Orffennaf 2024, a oedd yn nodi sefyllfa derfynol y Cyfarwyddiaethau a Gwasanaethau o ran rheolaeth gyllidebol. Cadarnhawyd cyllideb refeniw a chyfalaf yr Awdurdod ar gyfer 2024/25 gan y Prif Swyddog Cyllid yn ei adroddiad i'r Awdurdod ar y 7fed o Chwefror 2024. Mae'r adroddiad hwn hefyd yn cadarnhau'r lefi ar awdurdodau cyfansoddol. Cyflwynwyd diweddariad i'r Gyllideb i'r Awdurdod ar y 11eg o Fedi 2024 ac ar y 13eg o Dachwedd 2024 yn ogystal ag i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 19eg o Fawrth 2025. Roedd adroddiad mis Mawrth yn amlinellu'r sefyllfa refeniw a chyfalaf rhagamcanol ar ddiwedd y flwyddyn, a oedd yn amcangyfrif diffyg o £500k a fydd yn cael ei ariannu o'r gronfa her ariannol wrth gefn. Cafwyd diweddariad llafar i'r adroddiad yn y cyfarfod yn cadarnhau bod grant ychwanegol o £1.1m wedi ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru ers hynny. Cadarnhaodd yr adroddiad fod y sefyllfa o ran gwariant net ar wasanaethau ar darged i gadw o fewn y gyllideb am y flwyddyn, fodd bynnag roedd pwysau chwyddiant yn parhau i fod yn heriol. Mae gwariant yn parhau i fod yn uwch ar elfennau sy'n cael eu heffeithio gan chwyddiant, yn enwedig ar ynni, fodd bynnag cafwyd cadarnhad bod y gyllideb ar gyfer 2024/25 yn ddigonol. Mae cyfraddau llog banc yn parhau'n uchel oherwydd gostyngiad arafach mewn chwyddiant na'r disgwyl, sydd wedi arwain at incwm sylweddol o log banc i'r Awdurdod, gyda £300k wedi'i dderbyn hyd at ddiwedd Ionawr yn erbyn targed cyllideb o £100k.
Cyllideb Refeniw Sylfaenol ar gyfer 2025/26	Cadarnhaodd y Gyllideb Refeniw Sylfaenol ar gyfer 2025/26 a gyflwynwyd i'r Awdurdod yng nghyfarfod 13eg o Dachwedd 2024, fod ffigurau'r gyllideb yn seiliedig ar setliad sefydlog i adlewyrchu datganiad Llywodraeth Cymru na fydd unrhyw gynnydd mewn setliadau dangosol o gyllid grant craidd ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

	Fodd bynnag, cadarnhaodd yr adroddiad a oedd yn amlinellu Cyllideb yr Awdurdod a'r Ardollau ar Awdurdodau Cyfansoddol ar gyfer 2025/26 gan y Prif Swyddog Cyllid yng nghyfarfod yr Awdurdod ar yr 5ed o Chwefror 2025, fod setliad drafft wedi'i dderbyn ym mis Rhagfyr 2024 lle cyhoeddwyd cynnydd o tua 5% i gyllid craidd yr Awdurdod. Mewn gwirionedd mae hyn yn gynnydd o £206k yn y cyllid craidd, a fydd hefyd yn arwain at gynnydd o £68k yn yr ardollau a godir ar yr awdurdodau cyfansoddol. Croesawyd y newyddion, fodd bynnag nododd y Prif Swyddog Cyllid fod yr Awdurdod yn parhau i wynebu sefyllfa ariannol hynod heriol a'i fod yn dechrau'r flwyddyn ariannol 2025/26 gyda diffyg yn y llinell sylfaen o £635,850.
Cynllun Ariannol Tymor Canolig 2024/25 – 2027/28	Cyflwynodd y Prif Weithredwr trosolwg o heriau ariannol yr Awdurdod ar gyfer y 2 flynedd ariannol nesaf (2025 - 2027) mewn cyfarfod o'r Gweithgor Aelodau ar yr 17eg o Ebrill 2024. Roedd yr adroddiad yn amlinellu'r pwysau chwyddiant a ragwelir (yn seiliedig ar ragdybiaethau Banc Lloegr) ar yr Awdurdod am y 3 blynedd ariannol nesaf i fod yn £903,000. Nodwyd chwyddiant cyflog hefyd fel rhywbeth anhysbys. Gall leihau'r her neu gynyddu'r pwysau ariannol ar yr Awdurdod, a bydd angen ei asesu pan fydd hynny'n hysbys. Daeth y Prif Weithredwr i'r casgliad nad oedd angen ystyried unrhyw addasiadau sylweddol (ac eithrio Plas Tan y Bwlch) yn y flwyddyn ariannol hon, ond mae angen gwneud gwaith paratoadol i'w ystyried yn y dyfodol. Yn dilyn hyn, cafodd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig ei ystyried yn ffurfiol gan yr Aelodau yng nghyfarfod yr Awdurdod ar yr 11eg o Fedi 2024. Roedd rhai o'r camau a ystyriwyd yn yr adroddiad i fynd i'r afael â'r her ariannol yn cynnwys: • Gwaredu Plas Tan y Bwlch sy'n creu arbediad o £240k yn y gyllideb waelodlin; • Cynyddu'r incwm a gynhyrchir yn y Canolfannau Croeso; • Cynyddu ffioedd parcio ceir; a • Ystyried toriadau i rai llinellau cyllideb er mwyn creu arbedion. Cytunwyd i fabwysiadu'r CATC fel dogfen waith, a'i adolygu a'i ddiweddarw wrth i wybodaeth berthnasol ddod i'r amlwg. Yn ogystal, cytunwyd i weithio'n agos gyda Gweinidogion a

	Swyddogion Llywodraeth Cymru i ddatblygu ymrwymiad ar gyllidebau dangosol yn y dyfodol ac i geisio sicrhau darpariaeth tuag at gostau chwyddiant, i sicrhau bod yr Awdurdod yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol.
Rheoli Perfformiad	Cafodd y mecanwaith ar gyfer adolygu perfformiad mewn perthynas â Datganiad Llesiant yr Awdurdod a'r Rhaglen Waith Gorfforaethol eu nodi'n ffurfiol yn 2021/22. Mae'n cadarnhau y bydd y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau yn craffu perfformiad ar y camau gweithredu a gynhwysir yn y Rhaglen Waith Gorfforaethol sy'n rhoi cipolwg ar gynnydd bob chwarter. Roedd yr Adroddiad Blynnyddol ar gyfer 2023/24 a gymeradwywyd i'w fabwysiadu a'i gyhoeddi gan yr Awdurdod yn ei gyfarfod ar yr 11eg o Fedi 2024, yn adrodd ar gynnydd Blwyddyn 2 o ran cyflawni Amcanion Llesiant yr Awdurdod.

Egwyddor 5: Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion ynddo

Rôl Disgrifiadau Aelodau	Cafodd y disgrifiadau diwygiedig ar gyfer rôl Aelodau a'r Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd eu mabwysiadu gan yr Awdurdod ar yr 27ain o Ebrill 2022. Gwnaethpwyd newidiadau i gryfhau pwyslais rôl aelodau wrth osod cyfeiriad strategol ac uchelgais ar gyfer yr Awdurdod, gan ddarparu cyflwyniad trosfwaol gan gynnwys pwrpas Parciau Cenedlaethol a rôl yr Awdurdod wrth gyflawni'r dibenion hyn, a chryfhau'r adran ar ddatblygiad personol a rôl.
Presenoldeb Aelodau	O'r 1af o Hydref 2024, mae holl bwyllgorau a chyfarfodydd yr Awdurdod wedi eu cynnal yn y Brif Swyddfa ym Mhenrhyndeudraeth, gan fanteisio'n llawn ar y buddsoddiad technolegol newydd ar gyfer cynnal cyfarfodydd hybrid sydd wedi gwreiddio'n dda. Gall aelodau'r cyhoedd arsylwi'r pwyllgorau mewn person neu wyllo gweddarllediad byw, ac eithrio'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar hyn o bryd. Gellir gweld recordiadau pwyllgorau yn ddiweddarach hefyd drwy sianel YouTube yr Awdurdod.

	Roedd presenoldeb aelodau mewn cyfarfodydd yn ystod 2024/25 yn 85%, o'i gymharu ag 85% a 81% yn y ddwy flynedd flaenorol, sef 2023/24 a 2022/23.
Hyfforddiant Aelodau	Yn 2024/25, roedd presenoldeb aelodau mewn digwyddiadau hyfforddi yn 48% (53.5% yn 2023/24). Yn ogystal â rhaglen hyfforddi Aelodau'r Awdurdod, eleni darparodd Llywodraeth Cymru gyllid ar gyfer sesiynau hyfforddi Aelodau ar y canlynol: ➤ Llywodraethu Ariannol effeithiol; ➤ Llywodraethu Risg; a ➤ Llywodraethu Cynaliadwy. Mae deunyddiau cwrs ar gael ar wefan Tirweddau Cymru, sy'n galluogi Aelodau nad oeddent yn gallu bod yn bresennol i gael mynediad at y wybodaeth.
Gwerthusiadau Perfformiad a Hyfforddiant Staff	Nodir anghenion dysgu a datblygu mewn adolygiadau gwerthuso perfformiad blynyddol, sy'n amlinellu blaenoriaethau hyfforddi ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae cyfraddau gwerthuso staff yn parhau i fod yn isel, gydag ond 35% o staff yn derbyn gwerthusiad yn ystod 2024/25. Bydd ffocws pellach yn parhau i sicrhau bod cymaint o staff â phosibl yn cael eu harfarnu'n flynyddol.
Strategaeth Adnoddau Dynol	Yn ystod 2024/25 y cyfartaledd absenoldeb salwch staff oedd 8.9 diwrnod i gymharu â 9.1 diwrnod yn ystod 2023/24. Mae dadansoddiad o'r data sydd ar gael wedi dangos y bu cynnydd sylweddol mewn absenoldebau oherwydd iechedd meddwl, straen yn y gwaith, straen, hwyliau isel ac iselder. Mae'r cynnydd hwn wedi annog yr Awdurdod i gymryd y camau canlynol: • Cynnig cyfle i staff sy'n absennol o'r gwaith oherwydd straen gael eu cyfeirio at lechyd Galwedigaethol; • Yr adran AD i gefnogi rheolwyr i ddatblygu Cynlluniau Gweithredu Lles, ar gyfer staff sy'n dychwelyd i'r gwaith ar ôl cyfnod o absenoldeb oherwydd straen; • Gweithredu asesiadau risg straen ar draws yr Awdurdod; a

	Gwella cywirdeb cofnodi rhesymau dros absenoldeb i nodi tueddiadau a darparu data ar gyfer dadansoddiad pellach. Fel rhan o'r gwaith uchod, cyflwynwyd arolwg ar-lein Teclyn Dangos Straen i staff. Mae'r arolwg yn casglu data'n ddiennw gan weithwyr, a bydd yn sgorio'r perfformiad ar agweddau gweithle sy'n ymwneud â straen. Yn ogystal, mae gan holl staff ac Aelodau'r Awdurdod fynediad i'r ap Lles 360, sy'n cynnig, ymhlith pethau eraill, fynediad 24 awr at wasanaethau Meddygon Teulu, llinell gymorth iechyd meddwl 24 awr a sesiynau cwnsela. Yn ystod y flwyddyn, cyflwynwyd nifer o bolisiâu diwygiedig newydd, gan gynnwys Gweithio'n Hyblyg, Polisi Cam-drin Domestig, Polisi Dysgu a Datblygu, Polisi Ysmygu, a Pholisi ar Addasiadau Rhesymol.
Gallu Tîm Rheoli	Yn dilyn ymddeoliad y Prif Weithredwr, cadarnhawyd penodiad newydd ar gyfer y rôl ar yr 2il o Hydref 2024, sef penodiad mewnol. Ar y 13eg o Dachwedd 2024 cyflwynwyd adroddiad gan y Prif Weithredwr newydd i'r Awdurdod yn argymhell strwythur newydd ar gyfer y Tîm Rheoli. Roedd prif fater gwydnwch yr adroddiad wedi'i godi'n flaenorol gan yr Awdurdod fel risg i weithrediad yr Awdurdod. Felly, ystyriwyd bod hwn yn amser cyfleus i fynd i'r afael â hyn, a thrwy hynny liniaru risg corfforaethol. Wrth gydnabod bod gan gynyddu capasiti'r Tîm Rheoli oblygiadau ariannol sylweddol, roedd yr Awdurdod serch hynny o'r farn wrth bwysu a mesur bod y manteision yn gorbwysu'r anfantais. Penderfynodd yr Awdurdod felly gefnogi'r cynnydd yn nifer Aelodau'r Tîm Rheoli o 3 i 4, a fydd wedi'u strwythuro fel a ganlyn: Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr a 2 Gyfarwyddwr. Bydd y cymorth gweinyddol yn parhau fel y mae. Byddai rôl y Dirprwy Brif Weithredwr yn cael ei hadolygu rhwng y Prif Weithredwr a Chadeirydd yr Awdurdod o fewn 6 mis.

Egwyddor 6: Rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref

Datganiadau Ariannol	Cyflwynwyd a chymeradwywyd y Datganiad Cyfrifon Terfynol ar gyfer 2021/22 yn ffurfiol, ynghyd ag Adroddiad ISA 260 yng nghyfarfod yr Awdurdod ar y 12fed o Fehefin 2024. Awdurdodwyd y Cadeirydd a'r Prif Swyddog Cyllid i lofnodi Llythyr Cynrychiolaeth Terfynol gan yr Archwilydd Penodedig gan Archwilio Cymru yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018. Yn adroddiad Archwilio Cymru nodwyd bod nifer y diwygiadau a'r bylchau cychwynnol yn llawer niferus na'r disgwyl yn gyffredinol. Adroddwyd hefyd gefndir manwl ar yr oedi a brofwyd yn ystod ailbrizio'r asedau. Yn y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar yr 27ain o Dachwedd 2024, cyflwynodd Archwilio Cymru ei Gynllun Archwilio sy'n nodi'r cynllun ar gyfer archwiliad cyfrifon 2022/23 a rhaglen waith archwilio perfformiad 2023 a 2024. Roedd y Cynllun yn nodi amserlen o Ionawr 2024 ar gyfer cwblhau'r archwiliad a barn ffurfiol datganiadau ariannol 2022/23. Ni chyflawnwyd yr amserlen hon a chyflwynwyd y Datganiad Cyfrifon Terfynol ar gyfer 2022/23 ynghyd ag adroddiad ISA 260 i'r Awdurdod ar yr 30ain o Ebrill 2025 yn lle. Cadarnhaodd Archwilio Cymru fod angen nifer o welliannau unwaith eto, ac oherwydd hyn roedd angen mwy o amser ar Archwilio Cymru i archwilio'r cyfrifon a fyddai'n arwain at ffi uwch i'r Awdurdod. Fodd bynnag, rhoddwyd barn ddiamod ar y cyfrifon terfynol ar ôl i gywiriadau gael eu gwneud. Awdurdodwyd y Cadeirydd a'r Prif Swyddog Cyllid i lofnodi Llythyr Cynrychiolaeth Terfynol gan yr Archwilydd Penodedig gan Archwilio Cymru yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018.

Rheoli Risg	Mae'r Gofrestr Risg yn cael ei hadolygu a'i diweddaru'n chwarterol gan Benaethiaid Gwasanaeth a'r Tîm Rheoli. Fel y nodir yn y Gofrestr Risg, mae'r cyfrifoldeb dros y risgiau a adnabuwyd yn cael eu dyrannu i swyddogion a enwir ac mae dyddiad targed yn cael ei osod ar gyfer mesurau lliniaru. Mae'r Gofrestr Risg yn cael ei hadolygu gan Aelodau ym mhob Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ac mae unrhyw risgiau sy'n cael eu tynnu i ffwrdd o'r Gofrestr yn cael ei gadarnhau yn flynyddol yng nghyfarfod yr Awdurdod.
Archwilio Allanol	Ar ddechrau 2023, cychwynnodd Archwilio Cymru adolygiad ar lywodraethu o fewn Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Cymru, a oedd yn cynnwys craffu effeithiol, partneriaethau, cefnogi adferiad a gwytnwch, penodi aelodau a gwneud y mwyaf o'u cyfraniad drwy gydbwyso materion cenedlaethol a lleol. Cyflwynwyd yr adroddiad yn ffurfiol i Aelodau a Swyddogion yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynnyddol yr Awdurdod ar yr 12fed o Fehefin 2024. Cyflwynwyd yr ymateb sefydliadol yn ddiweddarach i'r Aelodau i'w drafod yn y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 10fed o Orffennaf 2024. Roedd staff Archwilio Cymru yn bresennol i roi dilyniant i'r Aelodau i'r ymatebion a dderbyniwyd i'w pedwar argymhelliad. Mae manylion llawn y canfyddiadau a'r argymhellion wedi'u nodi o dan Adran 6 (Materion Llywodraethu Arwyddocaol) yn y Datganiad hwn. Yn ystod haf 2023 cyhoeddodd Archwilio Cymru friff ar eu harchwiliad arfaethedig ar 'Hyrwyddo Cydraddoldeb ac Amrywiaeth Mynediad', a chyflwynodd Swyddogion y dystiolaeth y gofynnwyd amdani yn briodol. Derbyniwyd adroddiad drafft ar y 9fed o Ionawr 2025 a darparodd yr Awdurdod gwestiynau dilynol ar rai o'r canfyddiadau. Cynhaliwyd cyfarfod ar y cyd i drafod y materion hyn ar y 6ed o Fawrth 2025. Nid yw'r adroddiad terfynol yn cynnwys yr argymhellion wedi dod i law eto.
Archwiliad Mewnol	Mae'r Rheolwr Archwilio Mewnol yn adrodd ar waith y flwyddyn ariannol flaenorol i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau. Fodd bynnag, ni chyflwynwyd yr adroddiad blynnyddol ar gyfer 2023/24 ar unrhyw adeg yn ystod y flwyddyn.

	Mae Archwilio Mewnol wedi cadarnhau y byddant yn adrodd ar waith a wnaed yn ystod 2023/24 a 2024/25 mewn adroddiad dwy flynedd gyfun yn y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ym mis Gorffennaf 2025.
Iechyd a Diogelwch	Yn dilyn adolygiad o reolaeth iechyd a Diogelwch o fewn yr Awdurdod yn ystod mis Chwefror 2023, ac i gydymffurfio â Rheoliad 7 o Reoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith, penodwyd Swyddog Iechyd a Diogelwch mewnol ym mis Ionawr 2024. Cyflwynwyd Adroddiad Iechyd a Diogelwch i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar yr 27ain o Dachwedd 2024 gan y Swyddog newydd. Nododd yr adroddiad nifer o fylchau yn y System Rheoli Iechyd a Diogelwch, yn arbennig y broses adolygu polisïau a gweithdrefnau, asesiadau risg ac asesiadau anghenion hyfforddi. Mae'r materion hynny bellach yn cael sylw. Yn ystod 2023/24, mynychodd 43 aelod o staff gyrsiau hyfforddi mewn perthynas ag iechyd a diogelwch. Mae 160 o gyrsiau iechyd a diogelwch pellach wedi'u cwblhau gan staff trwy lwyfan e-ddysgu ELMS ar gyfer Parciau Cenedlaethol. O fewn yr un cyfnod adrodd, adroddwyd am 18 digwyddiad, ac nid oedd yr un ohonynt yn adroddadwy o dan y Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau a Digwyddiadau Peryglus (RIDDOR).
Canolfannau Gwybodaeth	Mae gan yr Awdurdod 3 Canolfan Gwybodaeth, sef ym Metws y Coed, Beddgelert ac Aberdyfi, sydd yn cael eu rheoli gan Reolwr Twristiaeth Gynaliadwy, gyda'r prif nod i sicrhau bod y canolfannau yn fasnachol hyfyw / hunangynhaliol. Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Canolfannau Croeso i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 27ain o Dachwedd 2024. Roedd yr adroddiad yn rhoi trosolwg o'r flwyddyn 2024/25 hyd yma, a daeth i'r casgliad y byddai'r Canolfannau yn diweddu'r flwyddyn ariannol o fewn eu cyllideb weithredu osodedig. Y prif faterion i'w nodi oedd y cynnydd yn y trosiant ariannol a welwyd ym mhob un o'r 3 Canolfan, bod nifer yr ymwelwyr wedi aros yn sefydlog yn Aberdyfi a Betws y Coed, ond wedi gostwng ychydig ym Meddgelert. Mae lefelau staffio llawn wedi bod yn eu lle ym mhob Canolfan am y tymor

	llawn ac ni chollwyd unrhyw ddiwrnodau oherwydd diffyg cyflenwad. Cadarnhaodd yr adroddiad y bydd cynyddu incwm a lleihau costau rhedeg y Canolfannau yn flaenoriaeth yn 2025 a bydd pob cyfle masnachol yn cael ei archwilio.
Strategaethau Benthycu a Buddsoddi / Rheoli'r Trysorlys	Ni chyflwynwyd yr Adroddiad Blyneddol sy'n darparu'r gweithgaredd Rheoli Trysorlys gwirioneddol (benthycu a buddsoddi) yr Awdurdod yn ystod 2023/24 yn ystod y flwyddyn. Cyflwynodd yr Uwch Swyddog Cyllid y Strategaeth Gyfalaf ar gyfer 2025/26 yng nghyfarfod yr Awdurdod ar y 5ed o Chwefror 2025. Mae'r adroddiad yn rhoi trosolwg lefel uchel o sut mae gwariant cyfalaf, ariannu cyfalaf a gweithgarwch rheoli'r trysorlys yn cyfrannu at gyflawni gwasanaethau'r Parc Cenedlaethol ynghyd â throsolwg o sut y caiff y risg gysylltiedig ei reoli a'r goblygiadau ar gyfer cynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol. Mae'r adroddiad yn cadarnhau bod yr Awdurdod yn cychwyn 2024/25 yn ddiddyled. Cyfanswm y gwariant cyfalaf a gynlluniwyd ar gyfer y flwyddyn yw £1.44M, gyda £1.24M ohono'n cael ei ariannu gan ffynonellau allanol a £196K yn cael ei ariannu gan adnoddau'r Awdurdod ei hun. Nid oes unrhyw ddisgwyliad y bydd angen i'r Awdurdod ariannu unrhyw waith cyfalaf trwy fenthycu. Cymeradwyodd yr Aelodau 'dim newid' i'r cyfyngiad benthycu awdurdodedig a'r ffin weithredol, a chymeradwywyd y Strategaeth Benthycu Cyfalaf a'r Strategaeth Buddsoddi ar gyfer 2024/25, a nodi'r cynnwys sy'n ymwneud a'r Cod Darbodus.
Canolfan Astudio Plas Tan y Bwlch	Yn ei adroddiad i'r Awdurdod ar y 7fed o Chwefror 2024, dywedodd y cyn Prif Weithredwr fod Bwrdd Plas Tan y Bwlch wedi dod i'r casgliad na ellir datblygu busnes hyfyw sy'n gysylltiedig â chyflawni dibenion statudol yr Awdurdod o fewn yr adnoddau presennol sydd ar gael. Penderfynwyd yn y cyfarfod i fynd ar drywydd llwybr dwy ffordd o fesur pa ddiddordeb sydd yn yr Eiddo ar y Farchnad Agored ac yn ogystal, i barhau trafodaethau gyda phartneriaid posibl i redeg y safle.

	Roedd adroddiad gan y Prif Weithredwr Dros Dro i'r Awdurdod ar yr 11eg o Fedi 2024 yn adrodd ar gynnydd fel a ganlyn: • Er gwaethaf ymholiadau niferus a diddordeb yn y safle, dim ond un cynnig pendant i brynu a dderbyniwyd; • Bod cwmni cymunedol, Cymunedoli Cyf., wedi comisiynu astudiaeth dichonoldeb ar y posibilrwydd o drosglwyddo'r ased i'w perchnogaeth; ac • Oherwydd y sylw cynyddol yn y wasg yn ddiweddar, roedd pryderon wedi'u codi gan y cyhoedd, yn bennaf ynghylch colli mynediad i'r coetir a Llyn Mair. Penderfynwyd gohirio penderfyniad yn ymwneud â'r cynnig er mwyn galluogi trafodaethau i barhau gyda phartion eraill â diddordeb a gyda Cymunedoli Cyf., ac ymchwilio i opsiynau i warchod mynediad i'r coed a Llyn Mair. Cyflwynwyd adroddiad diweddarau cynhwysfawr pellach i'r Awdurdod ar y 13eg o Dachwedd 2024. Ar ôl ystyriaeth ofalus a thrafodaethau gan yr Aelodau, penderfynwyd: • Diddymu'n ffurfiol benderfyniad yr Awdurdod mewn perthynas â Phlas Tan y Bwlch dyddiedig 11 o Fedi 2024; • Gohirio penderfyniad ar ddyfodol Plas Tan y Bwlch tan gyfarfod yr Awdurdod ar yr 30ain o Ebrill 2025; • Parhau i gyfathrebu a thrafod gyda'r partion hynny sydd wedi dangos diddordeb hyd yn hyn gyda golwg ar gael gwell dealltwriaeth o'u diddordeb a'u gallu i brynu; • Defnyddio'r amser hwn i gynnal asesiad o allu unrhyw ddarpar brynwr i ariannu atgyweiriadau a gwelliannau angenrheidiol i Blas Tan y Bwlch a pha gynlluniau sydd ganddynt ar gyfer yr eiddo. Yr asesiad hwn i gynnwys asesiad o fodd Cymunedoli Cyf. ac unrhyw Gwmni Cymunedol arall i fwrw ymlaen â'u cynlluniau a'r amserlen debygol; • Yn y cyfamser, bod Plas Tan y Bwlch yn cael ei dynnu'n ôl yn ffurfiol o'r farchnad; a • Ystyried a dod i benderfyniad ar yr opsiwn a ffafrir ar gyfer sicrhau mynediad cyhoeddus i'r coetiroedd a Llyn Mair ar gyfer penderfyniad ffurfiol gan yr Awdurdod yn ei gyfarfod ar yr 30ain o Ebrill 2025.
--	--

	Yn dilyn trafodaeth fanwl yng Ngweithgor yr Aelodau ar y 3ydd o Fawrth 2025, pan gyflwynodd y Prif Weithredwr newydd opsiwn newydd ar gyfer dyfodol Plas Tan y Bwlch; gofynnwyd i Swyddogion ymchwilio i gadw Plas Tan y Bwlch yn amodol ar sicrhau grant Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol. Trafodwyd yr opsiwn hefyd gyda'r gymuned mewn sesiwn galw heibio ar yr 20fed o Fawrth 2025. Roedd adroddiad pellach gan y Prif Weithredwr newydd i'r Awdurdod ar yr 30ain o Ebrill 2025 yn rhoi mwy o fanylion am yr opsiwn hwn ac amserlen arfaethedig i'w hystyried. Cymeradwywyd yr argymhelliad canlynol yn ffurfiol gan yr Aelodau yn y cyfarfod: • Swyddogion i ymchwilio i gadw Plas Tan y Bwlch, yn amodol ar sicrhau grant gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol, gyda golwg ar adleoli swyddfeydd o Benrhyndeudraeth i'r Plas, a chynnwys cymysgedd ehangach o ddefnyddiau ar gyfer yr eiddo; • Swyddogion i fynd ar drywydd hyn gyda chais Grant y Loteri Genedlaethol; • Swyddogion i bwysleisio pwysigrwydd rheolaeth disgwyliadau trwy gydol y broses hon, gan nodi y byddai'r Plas yn dychwelyd i'w werthu pe bai'r cais am grant yn methu; • Pe bai'r dull ariannu grant yn aflwyddiannus, y dylai'r Awdurdod gadw rheolaeth ar y coetiroedd a Llyn Mair, pa bynnag benderfyniad a wneir ar Blas Tan y Bwlch; • Swyddogion i barhau i fonitro sefyllfa ariannol yr Awdurdod yn agos drwy gydol y broses hon, gan gynnwys cyflwyno mesurau i leihau'r diffyg presennol yn y gyllideb yn ystod y flwyddyn ariannol hon; a • Bod yr Awdurdod yn ystyried y mater hwn ymhellach ac unrhyw gynnydd a wnaed yng nghyfarfod yr Awdurdod ym mis Medi 2025. Mae Cofrestr Risg yr Awdurdod yn parhau i gael ei hadolygu a'i diweddarau drwy gydol y broses hon, i adlewyrchu'r sefyllfa fwyaf diweddar o ran lliniaru risgiau. Ceir rhagor o fanylion o dan Adran 6, Materion Llywodraethu Arwyddocaol, yr adroddiad hwn.

Yr Ysgwrn	Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol Yr Ysgwrn ar gyfer 2023/24 i'r Awdurdod ar yr 11eg o Fedi 2024. Roedd yr adroddiad yn nodi bod 2 brosiect llwyddiannus wedi'u cyflawni yn ystod y flwyddyn. Y cyntaf oedd Prosiect Geiriau Diflanedig a agorodd ei arddangosfa ym mis Mehefin 2023. Derbyniwyd cymorth grant ariannol i ddatblygu adnodd addysgol yn seiliedig ar y prosiect, a fyddai'n ymateb i ofynion cwricwlwm Cymru ar gyfer disgyblion 7 i 11 oed. Yr ail oedd Prosiect Fama, a gychwynnwyd oherwydd y fandaliaeth a gyflawnwyd ar gofeb Hedd Wyn yn ystod 2022. Roedd hwn yn gyfle i gydweithio â'r gymuned i ail-ddehongli'r berthynas gyda Hedd Wyn a threftadaeth Yr Ysgwrn a'r gymuned leol, union ganrif ar ôl dadorchuddio'r gofeb, yn 1923. Yn ogystal â'r 2 brosiect, cynhaliwyd 20 o weithgareddau pellach a ddenodd dros 500 o fynychwyr yn ystod y flwyddyn. Er gwaethaf yr heriau ariannol, daeth y flwyddyn i ben o fewn cyllideb gweithredu'r Ysgwrn.
------------------	---

Egwyddor 7: Rhoi arferion da ar waith o ran tryloywder, adrodd, ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Datganiad Polisi Tâl	Mae gofyniad ar Awdurdodau Lleol i baratoi datganiadau polisi tâl o dan Adran 38(1) o Ddeddf Lleoliaeth 2011. Er bod Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol wedi'u heithrio o'r gofyniad hwn ystyriwyd ei fod yn arfer da mabwysiadu datganiad o'r fath, ac yn unol â hynny gwneir hyn yn flynyddol gan y Pennaeth Adnoddau Dynol. Cyflwynwyd yr Adroddiad Blynyddol Polisi Tâl ar gyfer 2023/24 a Datganiad Polisi Tâl yr Awdurdod ar gyfer 2024/25 gerbron y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar y 10fed o Orffennaf 2024 gan sicrhau tryloywder o ran y taliadau cydnabyddiaeth ariannol i staff yn yr Awdurdod.
Adroddiad Blynyddol 2023/24	Cyflwynwyd yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2023/24 yng nghyfarfod yr Awdurdod ar y 11eg o Fedi 2024, cyn iddo gael ei gyhoeddi ar y wefan a'i ddosbarthu i brif ganolfannau'r Awdurdod, llyfrgelloedd cyhoeddus ac ati, o fewn y Parc Cenedlaethol.

	Mae'n cynnwys Adroddiad Blynyddol y Cadeirydd ar gyfer y flwyddyn, sy'n nodi'r hyn a gyflawnwyd, beth na chafodd ei gyflawni ac unrhyw broblemau a wynebwyd. Mae hefyd yn cynnwys manylion am Flaenoriaethau Gwasanaeth yr Awdurdod ac Amcanion yr Awdurdod a osodir yn flynyddol sy'n bwydo i mewn ac yn dangos sut y bwriedir mynd â'r Parc Cenedlaethol yn ei flaen er mwyn gwireddu gweledigaeth yr Awdurdod; gwerthusiad cryno o'r cynnydd a wnaed o ran cwrdd ag Amcanion yr Awdurdod, a rheoli perfformiad.
Pwyllgorau Hybrid a Darlledu	O'r 1af o Hydref 2024, mae holl gyfarfodydd swyddogol yr Awdurdod bellach yn cael eu cynnal ym Mhrif Swyddfa Penrhyndeudraeth, gan fanteisio'n llawn ar y buddsoddiad mewn technoleg cyfarfodydd hybrid sydd wedi'i osod yn yr ystafelloedd cynadledda. Mae cyfarfodydd yr Awdurdod a'r Pwyllgor Cynllunio a Mynediad hefyd yn cael eu gweddarlledu'n fyw ar sianel YouTube yr Awdurdod, yn ogystal â hynny mae recordiad o'r cyfarfod i'w weld ar unrhyw adeg. Felly gall aelodau'r cyhoedd naill ai fynychu cyfarfodydd y Pwyllgor yn bersonol neu gallant gael mynediad o bell. Mae hyn nid yn unig yn gwella mynediad i Aelodau a Swyddogion ond hefyd yn gwella mynediad, tryloywder ac adrodd ar fusnes yr Awdurdod i aelodau'r cyhoedd.
Cyllido Grant	Ariennir y rhan fwyaf o waith prosiect yr Awdurdod trwy gyllid grant allanol. Rhoddir diweddariadau Cyllid Grant, gan gynnwys unrhyw ailbroffilio a newidiadau i ddyddiadau gorffen lle bo'n berthnasol, i Aelodau drwy'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau. Rhoddir gwybodaeth fanwl am brosiectau a ariennir gan gyfalaf yn ogystal â phrosiectau byw. Mae'r Awdurdod yn adolygu ei flaenoriaethau'n flynyddol, gan sicrhau y rhoddir ystyriaeth i'r amserlenni sy'n gysylltiedig â rhai rhwymedigaethau grant, ac o ganlyniad yn cadarnhau'r meysydd blaenoriaeth ar gyfer bidiau yn y dyfodol.

	Mae'r aelodau wedi cadarnhau'n flaenorol bod angen eu cymeradwyaeth ar gyfer prosiectau o dan yr amgylchiadau canlynol: • Unrhyw brosiectau aml-flwyddyn. • Unrhyw gynnig nad yw'n cyd-fynd â'r hyn y cytunwyd arno fel blaenoriaeth strategol. • Unrhyw gynnig a gyfeiriwyd at aelodau gan y Cadeirydd neu Brif Swyddog Gweithredol. • Unrhyw gynnig yn ystod y flwyddyn uwchlaw'r terfyn cyllid y cytunwyd arno (cytunwyd ar £150,000) Yn ystod y flwyddyn rhoddwyd diweddariad i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ar yr 27ain o Dachwedd 2024.
Safonau'r Iaith Gymraeg	Ar y 30ain o Fedi 2015, cyhoeddodd Comisiynydd yr Iaith Gymraeg Hysbysiad Cydymffurfio i'r Awdurdod yn unol ag adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a oedd yn cadarnhau'r Safonau Iaith Gymraeg y mae'r Awdurdod yn ddarostyngedig iddynt. Fel sy'n ofynnol gan y Safonau, cynhyrchodd yr Awdurdod Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn 2023/24 yn amlinellu'n fanwl sut y cydymffurfiodd yr Awdurdod â'r holl Safonau yn ystod y flwyddyn. Cymeradwyodd yr Awdurdod yr Adroddiad Blynyddol yn ei Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol ar y 12fed o Fehefin 2024, ac awdurdododd gyhoeddi'r adroddiad ar wefan yr Awdurdod a rhoi cyhoeddusrwydd iddo ar sianeli cyfryngau cymdeithasol.

6. Materion Llywodraethu Arwyddocaol a Chamau y Bwriedir eu Cymryd ar gyfer 2025/26

Archwilio Cymru: Llywodraethu Awdurdodau Parciau Cenedlaethol

Yn ystod y cyfnod rhwng Ionawr a Rhagfyr 2023, cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad o drefniadau llywodraethu ar draws Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Cymru. Ystyriodd yr adolygiad bum elfen allweddol: model a strwythur llywodraethu; swyddogaethau a chyfrifoldebau allweddol o fewn y strwythurau hyn; diwylliant llywodraethu; seilwaith i gefnogi llywodraethu effeithiol; a threfniadau i fonitro a gwerthuso effeithiolrwydd llywodraethu.

Roedd pwrpas yr adolygiad yn ddeublyg. Yn gyntaf, i nodi sut y gellid cryfhau trefniadau llywodraethu yng ngoleuni themâu a nodwyd yn flaenorol a oedd wedi dod i'r amlwg dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf o adolygiadau, sef:

- Capasiti Swyddogion sydd dan bwysau;
- Tensiwn rhwng blaenoriaethau allweddol wrth gyflawni swyddogaethau;
- Dibyniaeth ar gyllid grant tymor byr;
- Herio sefyllfaoedd ariannol a'r defnydd o gronfeydd wrth gefn; a
- Anawsterau rheoli perfformiad partneriaethau.

Yn ail, mae'r amgylcheddau gweithredu yn heriol i Barciau Cenedlaethol yng Nghymru oherwydd 15 mlynedd o gyllidebau sy'n lleihau, ac sy'n gwneud llywodraethu da hyd yn oed yn bwysicach er mwyn rheoli'r gostyngiadau mewn cyllid yn effeithiol mewn ffordd sy'n sicrhau gwerth am arian.

Wrth adrodd ar y canlyniad i'r Awdurdod hwn ym mis Mehefin 2024, nododd Archwilio Cymru yn ei adroddiad "Ar y cyfan, canfuom fod y model llywodraethu ar gyfer Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn darparu fframwaith clir i gyflawni eu swyddogaethau allweddol, ond mae gwendidau yn ei weithrediad yn peri risg i lywodraethu da."

Materion penodol a nodwyd oedd:

- Mae Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn cydnabod gwerth cydweithio ond mae llywodraethu trwy strwythurau partneriaeth gymhleth yn cyflwyno heriau.
- Mae risg o ymestyn gallu Swyddogion wrth wasanaethu gofynion llywodraethu.
- Mae gwendid yn y prosesau dethol aelodau etholedig mewn perygl o danseilio llywodraethu da.
- Mae gan Lywodraeth Cymru broses gymharol drylwyr ar gyfer penodi Aelodau, ond cyfyngedig yw'r gefnogaeth barhaus i Aelodau penodedig.
- Nid yw'n glir i ba raddau y mae Aelodau'n cael eu dal yn atebol am eu cyfraniad at lywodraethu Awdurdodau Parciau Cenedlaethol.
- Mae gwendidau yn y modd y mae'r model llywodraethu yn cael ei weithredu yn codi cwestiynau am ei addasrwydd.

Cynigion ar gyfer Gwella

Mae'r tabl isod yn nodi'r cynigion ar gyfer gwella ar gyfer yr Awdurdod yn benodol, sef y rhai a nodwyd gan Archwilio Cymru wrth gynnal yr adolygiad ynghyd ag ymateb yr Awdurdod.

Argymhelliad	
R1	Cefnogi Aelodau i gyflawni eu rôl: Mae'r adroddiad hwn yn tynnu sylw at wendidau yn y cymorth a'r canllawiau parhaus a ddarperir i aelodau a benodir gan Lywodraeth Cymru. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, rydym yn argymhell bod Awdurdodau Parciau Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru yn cydweithio i: ➤ Cytuno ar y gefnogaeth a'r arweiniad a ddarperir i aelodau APC; ➤ Cytuno pa gymorth a chanllawiau fydd yn cael eu darparu gan Lywodraeth Cymru a pha rai fydd yn gyfrifoldeb yr APCau; a ➤ Cyfleu hyn yn glir i aelodau a benodwyd gan Lywodraeth Cymru.
Ymateb APC Eryri 12.06.2024	
	Mae'r Awdurdod yn gwerthuso anghenion datblygu pob Aelod yn aml. Yn dilyn ymlaen o hyn darperir rhaglen gymorth i bob Aelod. Mae'r Awdurdodau yn cynnal seminar ar gyfer Aelodau ar lefel Gymraeg yn flynyddol. Mae cyfleoedd eraill ar gael i Aelodau ar lefel y DU ac Ewrop. Byddwn yn parhau i gydweithio â Llywodraeth Cymru i alluogi hyfforddiant thematig i bob Aelod.
Ymateb Archwilio Cymru 10.07.2024	
	Wrth gytuno i barhau i gydweithio gyda Llywodraeth Cymru i alluogi hyfforddiant thematig i'r holl Aelodau i'w ganmol, roedd Archwilio Cymru yn parhau i fod o'r farn nad oedd ymateb y sefydliad yn mynd i'r afael yn uniongyrchol â'r hyn sydd ei angen ac nad oedd yn rhoi digon o sicrwydd y byddai hyn yn digwydd.
Ymateb Pellach APC Eryri 10.07.2024	
	Cytunodd yr Aelodau a'r Swyddogion i fynd i'r afael â'r materion a godwyd gan Archwilio Cymru.

Argymhelliad	
R2	Sicrhau bod enwebiadau Aelodau yn cefnogi llywodraethu da: Mae'r adroddiad hwn yn amlygu diffyg eglurder ac anghysondeb o ran sut mae aelodau awdurdodau lleol yn cael eu henwebu i eistedd ar APCau. Mae hefyd yn amlygu diffyg amrywiaeth ymhlith aelodau awdurdodau lleol APC. Er mwyn helpu i fynd i'r afael â hyn, rydym yn argymhell bod APCau yn gweithio gyda CLILC a Llywodraeth Cymru i: ➤ adolygu a yw'r protocol ar gyfer enwebiadau yn parhau i fod yn addas i'r diben; ➤ codi ymwybyddiaeth o'r protocol a sut y gall gefnogi enwebiadau; a ➤ hyrwyddo ei ddefnydd ymhlith awdurdodau lleol perthnasol.
Ymateb APC Eryri 12.06.2024	
	Nid yw'r rhain yn faterion sydd o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Mae'r rhain yn bwynt gweithredu i CLILC, awdurdodau lleol unigol a Llywodraeth Cymru. Bydd yr Awdurdod yn fodlon cyfrannu at unrhyw adolygiad/craffu ar hyn os gwahoddir ef i wneud hynny.
Ymateb Archwilio Cymru 10.07.2024	
	Croesawodd Archwilio Cymru'r cynnig i weithio gyda Llywodraeth Cymru a CLILC ar y protocolau, ac er bod yr ymateb yn nodi nad oedd y materion hyn o fewn rheolaeth yr Awdurdod, roeddent yn berthnasol i'r Awdurdod gan fod ganddo rôl i lywodraethu'n effeithiol.
Ymateb Pellach APC Eryri 10.07.2024	
	Newid yr ymateb fel y canlyn: Nid yw'r rhain yn faterion sydd o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Mae'r rhain yn bwynt gweithredu i CLILC, awdurdodau lleol unigol a Llywodraeth Cymru. Byddai'r Awdurdod yn croesawu'r cyfle i gyfrannu at unrhyw adolygiad/craffu ar hyn pe bai'n cael ei wahodd i wneud hynny.

Argymhelliad	
R3	Gwella atebolrwydd i Aelodau Er mwyn rhoi sicrwydd ynghylch cyfraniad Aelodau at lywodraethu Awdurdodau Parciau Cenedlaethol, ac i helpu i lywio'r ddarpariaeth hyfforddi a datblygu yn y dyfodol, rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru, APCau ac awdurdodau lleol cyfansoddol yn cydweithio i ddatblygu fframwaith atebolrwydd ar gyfer holl aelodau APCau sy'n: ➤ gwerthuso eu cyfraniad i'r APC; a ➤ gellir ei ddefnyddio i helpu i dargedu cefnogaeth a datblygiad i alluogi aelodau APC i fod yn effeithiol yn eu rôl.

Ymateb APC Eryri 12.06.2024	
	Edrychwn ymlaen at gynorthwyo Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Lleod ar hyn.
Ymateb Archwilio Cymru 10.07.2024	
	Derbyniwyd.

Argymhelliad	
R4	Adolygu a yw'r model yn cyflawni'r hyn a fwriadwyd Mae'r adroddiad hwn yn amlygu gwendidau yng ngweithrediad y model llywodraethu a sut mae'r materion hyn yn codi cwestiynau am ei addasrwydd. Er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn addas at y diben ac yn adlewyrchu'r heriau gwahanol y mae pob un yn eu hwynebu, rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru, o fewn yr amserlenni ar gyfer dynodi parc cenedlaethol newydd, yn adolygu'r model llywodraethu ar gyfer Awdurdodau Parciau Cenedlaethol.
Ymateb APC Eryri 12.06.2024	
	Nid yw'r adroddiad yn amlygu unrhyw wendidau o ran Llywodraethu, amlygir pryderon cyffredin a rennir gan sawl corff cyhoeddus sef diffyg adnoddau i'w cyflawni, her yw hon, nid diffyg Llywodraethu. Nid oes unrhyw dystiolaeth resymegol wedi'i chyflwyno yn yr adroddiad hwn am yr angen am newid a pham nad yw'r system Lywodraethu yn addas i'r diben. Mae sawl adroddiad wedi dod i'r casgliad bod y system Lywodraethu bresennol yn darparu'r cydbwysedd angenrheidiol i reoli lleoedd arbennig a bregus. Mae'r adroddiad wedi colli cyfle i edrych ar faterion Llywodraethu strategol e.e. Effeithiolrwydd adran 62(2) o'r Ddeddf yn cefnogi amcanion Parciau Cenedlaethol, gallu APC i fasnachu a gallu APC i reoli Adnoddau naturiol o fewn ei ffiniau. Siomedig iawn fel trosolwg o Lywodraethu.

Ymateb Archwilio Cymru 10.07.2024	
	Roedd ymateb yr Awdurdod yn nodi nad oedd yr adroddiad yn darparu tystiolaeth pam nad oedd y system Lywodraethu yn addas at y diben. Roedd Archwilio Cymru yn hyderus bod yr adroddiad yn rhoi sail i'r dystiolaeth a oedd yn gynhwysfawr ac yn derfynol.
Ymateb Pellach APC Eryri 10.07.2024	
	Cytunodd yr Aelodau a'r Swyddogion nad oedd angen unrhyw newid i ymateb yr Awdurdod.

Proffil Risg yr Awdurdod

Mae'r tair risg uchaf i'r Awdurdod fel y cawsant eu diweddaru ym mis Mawrth 2025, fel a ganlyn:

**Mae'r ddau risg sy'n gysylltiedig â Phlas Tan y Bwlch wedi cael eu diweddaru ers hynny a disgwylir iddynt gael eu hadrodd i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ym mis Gorffennaf 2025.*

Risg	Canlyniad	Gweithred a Nodwyd / Cynnydd hyd yma
Diffyg arian cyllido craidd digonol.	Torri Gwasanaethau.	Cafodd y Gyllideb ar gyfer 2025/26 ei chymeradwyo gan yr Awdurdod yn ei gyfarfod ar y 5ed o Chwefror 2025, ac fe'i sefydlwyd ar gynnydd o 5% yn Grant Llywodraeth Cymru, ac fel canlyniad cynnydd o 5% yn yr ardoll ar yr awdurdodau lleol hefyd. Er hyn, mae cynnydd yma yn dilyn sawl blwyddyn o ddim cynnydd, felly nid yw'r grant wedi dal i fyny â chwyddiant dros y cyfnod hwn. Ar adeg pennu'r gyllideb, rhagwelir y bydd cyllideb 2025/26 yn cynnwys diffyg o £635,850 bydd rhaid ei ariannu o gronfeydd, a bydd angen i'r Awdurdod barhau i sicrhau fod camau pendant yn cael eu cymryd i gau'r bwlch yma neu bydd balansau cyffredinol yr Awdurdod wedi eu defnyddio i gyd. Felly, er gwaethaf y cynnydd yn Grant y Llywodraeth bydd rhaid parhau i ystyried arbedion a/neu gynyddu incwm ar gyfer y blynyddoedd i ddod. Graddfa Risg: Effaith 4 x Tebygolrwydd 4 = 16 (Uchel)
*Plas Tan y Bwlch – pwysau ariannol tymor byr ar yr Awdurdod a sicrhau ei ddyfodol tymor hir.	Methiant i gadw o fewn cyllideb yr Awdurdod. Niwed sylweddol i enw da'r Awdurdod. Effaith andwyol ar yr economi leol. Colli bywoliaeth i staff a gyflogir ym Mhlas Tan y Bwlch. Methiant i gynnal adeilad	Mae Plas yn parhau i weithredu busnes llawer llai ar adeg ysgrifennu hwn, ond mae wedi llwyddo i ddenu busnes dros dro, yn amodol ar gymeradwyaeth derfynol. Yng nghyfarfod yr Awdurdod ar y 13eg o Dachwedd 2024 penderfynodd yr Awdurdod: (i) dirymu'n ffurfiol y penderfyniad a wnaed gan yr Awdurdod ynghylch Plas Tan y Bwlch dyddiedig 11eg o Fedi 2024. (ii) gohirio penderfyniad ar ddyfodol Plas Tan y Bwlch tan gyfarfod yr Awdurdod ar y 30ain o Ebrill 2025. (iii) parhau i gyfathrebu a thrafod gyda'r partïon hynny sydd wedi dangos diddordeb hyd yn hyn gyda'r bwriad o gael gwell

	rhestredig Gradd II*.	dealltwriaeth o'u diddordeb a'r gallu i brynu. (iv) defnyddio'r amser hwn i gynnal asesiad o allu unrhyw brynwr posibl i ariannu atgyweiriadau a gwelliannau sy'n angenrheidiol i Blas Tan y Bwlch a pha gynlluniau sydd ganddynt ar gyfer yr eiddo. Mae'r asesiad hwn yn cynnwys asesiad o allu unrhyw Gwmni Cymunedol i fwrw ymlaen â'u cynlluniau a'r amserlen debygol dan sylw. (v) yn y cyfamser, tynnu Plas Tan y Bwlch oddi ar y farchnad yn ffurfiol. (vi) ystyried a phenderfynu ar yr opsiwn a ffafrir er mwyn sicrhau mynediad cyhoeddus i'r coetir a Llyn Mair trwy benderfyniad ffurfiol gan yr Awdurdod cyn gynted â phosibl. (vii) os na fydd y trafodaethau y cyfeirir atynt yn (iii) yn llwyddo a/neu os bydd pob darpar brynwr yn methu'r asesiad y cyfeirir ato yn (iv), bydd yr holl opsiynau gan gynnwys gosod Plas Tan y Bwlch yn ôl ar y farchnad agored yn cael eu hystyried. (viii) cynnal sesiwn galw heibio pellach ar ddyddiad i'w drefnu ond cyn cyfarfod yr Awdurdod ar y 30ain o Ebrill 2025 er mwyn cyfathrebu penderfyniad yr Awdurdod a gwrando ar unrhyw bryderon sydd gan gymunedau lleol a thu hwnt sydd yn parhau heb eu datrys. Mae trafodaethau wedi parhau gyda phartïon â diddordeb ers y 13eg o Dachwedd ac nid yw'r sefyllfa wedi newid gan mai dim ond un cynnig cadarn a dderbyniwyd hyd yma. Bydd adroddiad yn cael ei ystyried gan Weithgor yr Awdurdod ar y 5ed o Fawrth 2025 pan fydd y sefyllfa'n cael ei thrafod yn fanylach. Graddfa Risg: Effaith 4 x Tebygolrwydd 5 = 20 (Uchel)
--	--------------------------	---

*Risg ariannol ac i enw da ynglŷn â dyfodol Plas Tan y Bwlch.	Gallai dyfodol Plas Tan y Bwlch (boed hynny ar gyfer gwerthu neu gadw) greu risg ariannol sylweddol uwch a niwed i enw da.	Mae'r sefyllfa gymhleth a deinamig hon yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd gan y Prif Weithredwr. Cymerir gofal mawr i sicrhau y caiff yr effeithiau ariannol eu lliniaru cyn belled ag y bo modd, er na ellir dileu'r risgiau hyn. Mae amryw o risgiau i enw da yn deillio o amrywiaeth o senarios hefyd, ac mae'r rhain yn cael eu hystyried yn ofalus yn fewnol gyda swyddogion. Bydd y Prif Weithredwr yn cyflwyno adroddiad yn amlinellu'r risgiau hyn a sut yr eir i'r afael â hwy i gyfarfod yr Awdurdod ym mis Ebrill. Graddfa Risg: Effaith 5 x Tebygolrwydd 3 = 15 (Uchel)
---	--	---

7. Barn

Rydym yn bwriadu cymryd camau i ymdrin â'r materion y cyfeiriwyd atynt yn rhan 6 yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r anghenion gwella a bennwyd yn yr adolygiad effeithiolrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

JONATHAN CAWLEY
PRIF WEITHREDWR
AWDURDOD PARC
CENEDLAETHOL ERYRI

DYDDIAD: 11.06.2025

CYNG. EDGAR WYN OWEN
CADEIRYDD
AWDURDOD PARC
CENEDLAETHOL ERYRI

DYDDIAD: 11.06.2025

